UK FHS, Praha	

Práce: bakalářská
Posudek: vedoucího
Práci hodnotil: PhDr. Jaromír Murgaš, CSc.
Práci předložil(a): Michal Grus
Název práce: Otázky srovnání NDE a podobných zážitků z psychedelických sezení s LSD, DTM a ketaminem

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):
Cílem práce M. Gruse bylo srovnání, jež je uvedeno v názvu práce. Autorovi běželo o to, uspořádat informace k uvedeným tématům a srovnat, nakolik se shodují a nakolik liší prožitky navozené blízkou smrtí s prožitky výše jmenovanými chemickými látkami. Tento účel práce dostatečně splňuje, autor zde našel významné shody. Přitom prokazuje rovněž schopnost pracovat přiměřeně s literaturou.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):
Úvod práce je dle mého soudu poměrně hodně seriózní, autor prokazuje široké seznámení s tématikou a jejími autory, uvádí kriteria svého výběru literatury a také základní problém tématiky – rozdělenost vědecké obce ve vztahu ke zkoumaným fenoménům a jejich výkladu. Autor potom **v postatě stále referuje** - nejprve o tzv. zážitcích blízkých smrti (NDE), jak jsou uvedeny v základní literatuře k tématu, hlavně u E. Kübler-Rossové, K. Ringa a R. Moodyho. Po krátkém shrnutí hlavních zajímavých rysů zjištěných zážitků student referuje názory těchto autorů a posléze zjištění „experimentů" těchto badatelů. M.. Grus přitom, zdá se, zaměňuje „experiment" a „zkoumání"; fakticky se jednoduše jedná o sběr výpovědí těch, kteří NDE prostě prožili. Na závěr této části shrnuje, v jakých obecných tématech - resp. obecných prožitcích - se zjištěné výpovědi u všech těchto autorů jednoznačně shodují.
Následně p. Grus přechází k problematice psychedelických výzkumů S. Groffa, C. Stevensona, K. Jansena, R. Strassmana a R.E.L. Masterse. Po jejich uvedení opět krátce srovnává jejich poznatky, specielně také o změnách osobností lidí, kteří zkušenosti prožili. Při srovnání zážitků NDE a psychedelických nachází řadu styčných bodů.
Až posud student víceméně shromažďoval a jednoduše srovnával a jeho výkonem bylo určité uspořádání informací při snaze o dostatečnou serióznost. V závěrečné části práce se ale, na můj popud k těsnějšímu propojení problematiky s problematikou humanistiky, **samostatně, ovšem jen velmi krátce zamýšlí** nad významem zjištěných zkušeností NDE a psychedelických látek ve vztahu ke smrti, jak ji v životě obvykle vnímáme, a specielně k tomu, jaký má v životě smrt význam podle Jana Sokola. Samostatné, teoretické i tvořivé práce je tedy celkově v práci poměrně minimálně, práce však přesto má svou kvalifikační hodnotu.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):
Práce není formálně docela v pořádku, ale je dle mého soudu v tomto ohledu ještě hajitelná. Největším nedostatkem je zřejmě ne úplně malý počet chybějících čárek ve větách, které krom gramatiky někdy odporují i dobrému chápání textu. Místy, i když vzácně, zůstaly nezdařené části vět - na str. 29 dole „Vědci a jiní, co se zabývají kvantovou fyzikou...", str. 40 první řádek prvního odstavce „Jak už jsem zmínil názor..., že...", na str. 15 dole „Body, které ze zkušenosti blízké smrti odvodil, jsou následující..." V obsahu práce i v ní samotné chybí tečky za čísly kapitol, místy jsou v práci v běžném textu čísla místo číslovek (např. na str. 36 dole „.. na 33 vězních..", občas je chyba ve velkém (či malém) písmenu (např. - tamtéž -„z kanady", na str. 13 „eskymáků"...), překlep apod.; ale v ospravedlnitelném snad ještě množství. Členění práce není úplně optimální, fenomény NDE a psychedelické výzkumy nejsou pojednány v logické obsahové symetrii, je ale přehledné. Odkazy jsou prováděny přijatelně, mnohé lze ocenit, často by ale také byly třeba podrobnější. Seznam literatury je přijatelný, i když mohl ještě jednou obsahovat rok vydání práce přehledněji, podle zvyku a normy uvádět rok vydání u místa vydání.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):
Práce je obsahově i formálně přijatelná. Jako hlavní její problém vidím skutečnost, že zaměřením vlastně koresponduje s obsahem studia na FHS jen velice málo, student naše studia příliš nevyužil. Rovněž nevyužil dostatečně možnost a vhodnou schopnost referovat látku s dostatečným vlastním zkoumavým odstupem; nicméně jistý základní odstup a snahu o seriózност prokázal. Dále, cílem práce je prakticky „jen" uspořádání informací z literatury, což není nějaký zásadní kvalifikační výkon; je ale provedeno poměrně regulérně, s jistou dostatečnou kázní myšlení. Autor měl zřejmě původně i vyšší ambice, a to ohledně zdůraznění významu uváděných informací pro každý lidský život; ovšem při snaze o pokud možno seriózní práci od těchto ambic naštěstí v zásadě ustoupil. Naštěstí – protože to není filozoficky snadné. Samozřejmě je možno se odkazovat na názory představovaných autorů a oddávat se pak fascinovaným úvahám; to naštěstí p. Grus také nedělá. Pracovat filozoficko-kriticky s problematikou interpretace zkoumaných prožitků i jejich referování autory, jak by bylo třeba – a možno - již v rámci bakalářského studia na FHS, je ovšem o hodně obtížnější a vyžaduje kromě osvojení základního filozofického přístupu také více zkušeností a poznání. M. Grusovi přitom ne vždy zůstal dostatečný kritický odstup (viz bod 5). V tomto smyslu je tedy třeba asi spíše ocenit, že p. Grus v práci neprovádí další filozofické zhodnocení prezentovaných zjištění, ačkoliv teprve to by, při kvalitním filozofování, dalo práci její pravý smysl - minimálně v rámci absolutoria na FHS. V předložené podobě by správnost řady informací o používaných chemických látkách měl ověřit odborník z oblasti psychiatrie, výběr a srovnání informací o zážitcích pak dobře informovaný odborník z oblasti psychologie. Já se „vedoucím práce" stal v okamžiku, kdy jsem přislíbil studentovi pomoci s úpravou předchozí, neobhájené varianty práce; bohužel jsem ale zprvu špatně odhadl podíl uvedené odborné problematiky mimo moje možnosti. Přesto snad základní studentova práce s literaturou a jeho vedení textu umožňují i mně jako částečně obeznámenému laikovi v uvedených oblastech vyřknout o práci právě ten celkový soud, že je jako bakalářská práce i v rámci FHS přijatelná.
Přínosem práce pak je jistě uspořádání problematiky a jejích zajímavých podnětů pro samotného autora práce, ale i pro další čtenáře. K tomu bych přidal snad také jakýsi „rejstříkový" výkon; to, že autor informace z prostudované literatury uspořádává do jednoho docela přehledného celku, z nějž je pak díky uvedenému odkazování ke každému tématu a autorovi lze sdělení původních autorů dobře dohledávat a dále srovnávat. O podněty k dalšímu přemýšlení práce rovněž nemá nouzi. Základní stupeň dovedností

práce s materiálem podle mne práce také splňuje.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):
K práci skutečně mám trochu výtek, přestože ji doporučuji k obhajobě a hodnotím jako přijatelnou (viz bod 6). Formulace jako „...NDE... může být věrným zakušením smrti“ (str. 5 dole) pokládám v kvalifikační práci za podobně neseriózní, jako tvrzení, že (třeba) „zážitek Boha může být skutečně mimozemský“; nedá se ověřit ani uchopit, ale najednou čtenáři něco sugeruje. Metodicky vzato, výpovědi svědků mají mnoho omezení a jejich zpracování také; všechny interpretace jsou zde jen názory a dohady. Na což navazuje např. moje otázka: Nevíte, jak by měl být možný „důkaz posmrtného života“ (str. 5)? Kdykoli – a ne jen jindy než „v současné době“ – to je jen podle Moodyho nebo i podle Vás? Nejedná se v této myšlence spíše o jistou nedomyšlenost? Není také nedomyšleností, resp. snad jen metaforou pojem „molekula duše“ (str. 30, dle R. Strassmana; student ale termín přebírá – viz str. 36 nahoře)? Nebo když jsou interpretovány zkušenosti NDE v nekvalifikovaných filozofických představách (např. „Člověk přechází ve stav bytí, kde již neexistuje čas...“ dle Rossové, na str. 14) – nebylo by zde lepší k interpretacím výzkumníků zaujmout prostě jen trochu více opatrného odstupu? Podobně v problematice jistoty a nejistoty sdílené zkušenosti, a to nejen esoterické, ale také zcela běžné, se již pokročileji zorientovala řada filozofů. Není však nutné vědět všechny postřehy a objevy v této či jiné oblasti, ale jen osvojit si trochu opatrnější, kritičtější přístup a postoj výkladu k interpretacím jakékoli zkušenosti. Bohužel také student takřka neuvádí žádné kritické polemiky ohledně zjištění prezentovaných jeho autory; tím je mnoho tvrzení postaveno jen na bázi „oni říkali“. Ale pak je opět otázkou jak využít - av odpovídající kvalifikační práci předvést - vlastní dovednosti a rozumové schopnosti. Kdyby autor znal studie o zkušenostech ztráty a případně navrácení zraku (viz např. konference Kognice 2011), nebo jeho úplně nového nabytí pacienty, kteří byli slepí od narození, jistě by se sám snažil dozvědět něco víc a kritičtěji k jednoduchému tvrzení týmu Rossové o tom, že „lidé, kteří bylí slepí, při NDE vidí“ (str. 20). Samozřejmě k řadě dalších uváděných zkušeností je vůbec těžko co říci a kvalifikační práce se nemůže opřít o ně samotné, ale jedině o dovednosti vlastní práce s nimi.
Podivné je také tvrzení „Všechny spirituální nauky podrobně popisují psychedelickou složku transcendentní zkušenosti“ (str. 31 Nechci ji ale od studenta vysvětlit, protože by to byl velice zrádný podnik. Možná by ale měl uvést, zda - a případně proč - se ztotožňuje s pojmem „životní energie“, která prý „vstupuje“ do plodu a „opouští tělo“ „když umíráme“ (str. 36). Předpokládám však, že se jedná jen o neuvědomělé přebrání formulace z literatury, stejně jako v případě „víme“ a „máme“ v předposledním odstavci na str. 16 nebo formulace přebrané od Rossové „od nás vědců“ (str. 20 nahoře).

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):
„Dobře“.

Datum: 15. 3. 2011 Podpis: